

Universiteit
Leiden
The Netherlands

**Medisch beroepgeheim en de zorgplicht van de arts bij
kindermishandeling in de rechtsverhouding tussen arts, kind en ouders**
Sombroek-van Doorm, M.P.

Citation

Sombroek-van Doorm, M. P. (2019, February 19). *Medisch beroepgeheim en de zorgplicht van de arts bij kindermishandeling in de rechtsverhouding tussen arts, kind en ouders. Meijers-reeks*. Boom Juridisch. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/68879>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/68879>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/68879> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Doorm M.P. van

Title: Medisch beroepgeheim en de zorgplicht van de arts bij kindermishandeling in de rechtsverhouding tussen arts, kind en ouders

Issue Date: 2019-02-19

*Medisch beroepsgeheim en de zorgplicht van de arts
bij kindermishandeling in de rechtsverhouding
tussen arts, kind en ouders*

Medisch beroepsgeheim en de
zorgplicht van de arts bij
kindermishandeling in de
rechtsverhouding tussen arts,
kind en ouders

PROEFSCHRIFT

ter verkrijging van
de graad van Doctor aan de Universiteit Leiden,
op gezag van Rector Magnificus prof. mr. C.J.J.M. Stolker,
volgens besluit van het College voor Promoties
te verdedigen op dinsdag 19 februari 2019
klokke 16.15 uur

door

Mirjam Petra van Doorm

geboren te Zeven, Duitsland

in 1968

Promotoren: prof. mr. A.G. Castermans
prof. mr. C.J.J.M. Stolker

Promotiecommissie: prof. mr. M.R. Bruning
prof. mr. C.P.M. Cleiren
prof. mr. W.L.J.M. Duijst (Maastricht University)
prof. mr. A.C. Hendriks
prof. dr. mr. M.C. de Vries (LUMC)

Omslagontwerp: Primo!Studio, Delft
Opmaak binnenwerk: Anne-Marie Krens – Tekstbeeld – Oegstgeest

© 2019 M.P. Sombroek-van Doorm | Boom juridisch

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische vervoelvoudingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (art. 16 Auteurswet) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl).

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

ISBN 978-94-6236-906-1
ISBN 978-94-6274-997-9 (e-book)
NUR 820

www.boomjuridisch.nl

Inhoudsopgave

LIJST VAN AFKORTINGEN	XI
1 INLEIDING	1
1.1 Probleemstelling	1
1.1.1 De zorgplicht van de arts en doorbreking van het medisch beroepsgeheim	4
1.1.2 Onderzoeksvragen	7
1.2 Opzet en afbakening	7
1.3 Methode van onderzoek	10
1.4 Vocabulaire	11
1.5 Plan van behandeling	12
DEEL I – MEDISCH BEROEPSGEHEIM	15
2 RATIO VAN HET MEDISCH BEROEPSGEHEIM	17
2.1 Inleiding	17
2.2 Algemeen belang	19
2.2.1 Een abstracte notie?	21
2.3 Individueel belang	23
2.3.1 Een andere invulling?	26
2.4 Verhouding tussen algemeen en individueel belang	27
2.5 Conclusie	30
3 ZWIJGPLICHT	31
3.1 Inleiding	31
3.2 Wettelijke grondslagen	32
3.2.1 Art. 7:457 lid 1 BW	33
3.2.2 Art. 88 Wet Big	36
3.2.3 Art. 272 Sr	39
3.2.4 Art. 9 lid 1 AVG en art. 22 lid 1 UAVG	43
3.2.5 Tussenconclusie	48
3.3 Object van de zwijgplicht	48
3.3.1 Beroepsuitoefening als grens	49
3.3.1.1 Informatie via de patiënt	50
3.3.1.2 Informatie via een ander dan de patiënt	51

3.3.1.3	Informatie via onderzoek	53
3.3.1.4	Digitale informatie, WhatsApp en Facebook	54
3.3.1.5	Medisch dossier	55
3.3.2	Tussenconclusie	58
3.4	Subject van de zwijgplicht	59
3.4.1	Personen met een zelfstandige zwijgplicht	60
3.4.2	Personen met een afgeleide zwijgplicht	61
3.4.3	<i>Secret partagé</i>	63
3.4.4	Tussenconclusie	64
3.5	Zwijgplicht: jegens wie?	64
3.5.1	Rechtstreeks bij de behandeling betrokkenen of vervanger	65
3.5.1.1	Rechtstreekse betrokkenheid	67
3.5.1.2	Omvang gegevensuitwisseling	68
3.5.1.3	Bezwaar	69
3.5.2	Collega-artsen	70
3.5.3	Wettelijke vertegenwoordigers	72
3.5.3.1	Wettelijke vertegenwoordiging en leeftijdsgrenzen	72
3.5.3.2	Wettelijke vertegenwoordiging en dilemma's	76
3.5.4	Naaste familieleden	82
3.5.5	Zwijgen na overlijden	83
3.5.6	Tussenconclusie	87
3.6	Zwijgplicht: plicht naast of plicht als onderdeel van de zorgplicht?	88
3.7	Conclusie	89
4	VERSCHONINGSRECHT	91
4.1	Inleiding	91
4.2	Wettelijke grondslagen (art. 165 lid 2 sub b Rv, art. 218 Sv, art. 68 lid 5 Wet Big)	93
4.3	Object van het verschoningsrecht	98
4.3.1	Verhouding met object van de zwijgplicht	101
4.4	Subject van het verschoningsrecht	102
4.4.1	Personen met een zelfstandig verschoningsrecht	103
4.4.1.1	Verhouding met zelfstandige zwijgplicht	105
4.4.2	Personen met een afgeleid verschoningsrecht	109
4.4.2.1	Verhouding met afgeleide zwijgplicht	112
4.4.3	Gedeeld verschoningsrecht	112
4.5	Verschoningsrecht na overlijden	113
4.6	Verschoningsrecht: een plicht? Naast of onderdeel van de zorgplicht?	114
4.7	Conclusie	116
5	UITZONDERINGEN OP HET MEDISCH BEROEPSGEHEIM	119
5.1	Inleiding	119
5.2	Toestemming	120
5.2.1	Toestemming van wie?	122
5.2.2	Vereisten aan toestemming	123

5.2.3	Soorten toestemming	124
5.2.4	Gevolgen van toestemming als uitzondering op het medisch beroepsgeheim en de verhouding tot de zorgplicht	129
5.2.5	Tussenconclusie	131
5.3	Wettelijke meldplicht	132
5.3.1	Gevolgen van wettelijke meldplicht als uitzondering op het medisch beroepsgeheim en de verhouding tot de zorgplicht	134
5.3.2	Tussenconclusie	135
5.4	Conflict van plichten	135
5.4.1	Cvp-toetsingskader	137
5.4.1.1	Alles in het werk stellen om toestemming te verkrijgen	137
5.4.1.2	Niet doorbreken levert ernstige schade op	138
5.4.1.3	De arts in gewetensnood	139
5.4.1.4	Geen andere weg	140
5.4.1.5	Voorkomen of beperken schade	140
5.4.1.6	Geheim zo min mogelijk schenden	141
5.4.2	Gevolgen van conflict van plichten als uitzondering op het medisch beroepsgeheim en de verhouding tot de zorgplicht	141
5.4.3	Tussenconclusie	143
5.5	Zwaarwegend belang	145
5.5.1	Belang van nabestaanden bij erfenisgeschillen	146
5.5.2	Gezondheidsbelang	149
5.5.3	Belang te weten van wie men afstamt	150
5.5.4	Belang van de arts op eigen verdediging	151
5.5.5	Medische fout	152
5.5.6	Gevolgen van zwaarwegend belang als uitzondering op het medisch beroepsgeheim en de verhouding tot de zorgplicht	154
5.5.7	Tussenconclusie	156
5.6	Zeer uitzonderlijke omstandigheden	157
5.6.1	Aard en zwaarte van delict	161
5.6.2	Aard, omvang en context van verlangde gegevens	161
5.6.3	Alternatieve manieren voor verkrijgen gegevens	163
5.6.4	Belang van desbetreffende gegevens	164
5.6.5	Aanvaarden van zeer uitzonderlijke omstandigheden	165
5.6.6	Gevolgen van zeer uitzonderlijke omstandigheden als uitzondering op het medisch beroepsgeheim en de verhouding tot de zorgplicht	167
5.6.7	Tussenconclusie	169
5.7	Conclusie	170
DEEL II – MEDISCH BEROEPSGEHEIM EN DE ZORGPLICHT VAN DE ARTS BIJ KINDERMISHANDELING IN DE RECHTSVERHOUDING TUSSEN ARTS, KIND EN OUDERS		173
6	DE ‘SCOPE’ VAN HET WETTELIJKE BEGRIIP KINDERMISHANDELING	175
6.1	Inleiding	175

6.2	Wettelijke omschrijving van het begrip kindermishandeling (art. 1.1 Jw en art. 1.1.1 Wmo)	179
6.3	'Minderjarige'	180
6.3.1	De definitie uit Boek 1 BW	180
6.3.2	Zijn ongeborenen 'minderjarigen'?	181
6.3.3	Het begrip 'minderjarige' in de Jw/Wmo en in de Wgbo	185
6.4	'Elke vorm van een bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard'	187
6.5	'Ouders of andere personen' en 'een relatie van afhankelijkheid of onvrijheid'	196
6.6	'Actief of passief opdringen'	198
6.7	'(Dreigende) ernstige schade in de vorm van fysiek of psychisch letsel'	200
6.8	Conclusie	202
7	WETTELIJK KADER DOORBREKING MEDISCH BEROEPSGEHEIM BIJ KINDERMISHANDELING IN DE RECHTSVERHOUDING TUSSEN ARTS, KIND EN OUDERS	207
7.1	Inleiding	207
7.2	Wettelijk kader voor het doorbreken van het medisch beroepsgeheim	207
7.2.1	Toestemming van betrokkenen (art. 7:457 lid 1 BW) of een vervangende omstandigheid (art. 7:457 lid 2 BW; art. 7:453 BW; art. 7:457 lid 3 BW en art. 7:465 lid 4 BW)	208
7.2.1.1	Rechtstreeks bij de behandeling betrokkenen (art. 7:457 lid 2 BW)	209
7.2.1.2	Zorgplicht (art. 7:453 BW; art. 7:457 lid 3 BW; art. 7:465 lid 4 BW)	212
7.2.2	Wettelijke plicht tot informatieverstrekking (art. 7.3.11 lid 4 Jw)	214
7.2.3	Conflict van plichten	217
7.2.3.1	Informatieverstrekking aan Veilig Thuis (art. 5.2.6 Wmo)	217
7.2.3.2	Informatieverstrekking aan RvdK (art. 1:240 BW)	220
7.2.3.3	Informatieverstrekking aan jeugdbeschermer (art. 7.3.11 lid 4 Jw)	222
7.2.3.4	Informatieverstrekking aan andere professionals via Virmelding (art. 7.1.4.1 Jw)	224
7.2.3.5	Informatieverstrekking op grond van de Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling en Besluit verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling van 23 juni 2017	266
7.3	Conclusie	229
8	PROFESSIEEL KADER DOORBREKING MEDISCH BEROEPSGEHEIM BIJ KINDERMISHANDELING IN DE RECHTSVERHOUDING TUSSEN ARTS, KIND EN OUDERS	231
8.1	Inleiding	231

8.2	KNMG-meldcode (2015): informatie-uitwisseling, conflict van plichten en de zorgplicht	235
8.3	Informatie-uitwisseling: een geneeskundige handeling?	241
8.4	Art. 4 stap 4 KNMG-meldcode (2015): zorgplicht als grondslag en toetsingsmaatstaven	243
8.5	Art. 4 stap 5b KNMG-meldcode (2015): zorgplicht als grondslag en toetsingsmaatstaven	250
8.6	KNMG-afwegingskader (2018): zorgplicht als grondslag en toetsingsmaatstaven	256
8.7	Doorbreking medisch beroepsgeheim anders dan door het doen van een Veilig Thuis-melding: zorgplicht als grondslag en toetsingsmaatstaven	261
8.8	Conclusie	269
9	CONCRETE TOETSING VAN DOORBREKING MEDISCH BEROEPSGEHEIM BIJ KINDERMISHANDELING IN DE RECHTSVERHOUDING TUSSEN ARTS, KIND EN OUDERS	275
9.1	Inleiding	275
9.2	Analyse (tucht)rechtspraak bij doorbreking van het medisch beroepsgeheim door het zetten van stap 4 art. 4 KNMG-meldcode (2015): zorgplicht en toetsingsmaatstaven	277
9.3	Analyse (tucht)rechtspraak bij doorbreking van het medisch beroepsgeheim door het zetten van stap 5b uit art. 4 KNMG-meldcode (2015): zorgplicht en toetsingsmaatstaven	278
9.4	Tussenconclusie	289
9.5	Analyse van de (tucht)rechtspraak anders dan door het doen van een Veilig Thuis-melding uit eigen beweging: toetsing aan conflict van plichten of toch zorgvuldigheidsnormen KNMG-meldcode (2015)?	290
9.6	De arts is bevraagd	291
9.7	De arts verstrekt uit eigen beweging gegevens anders dan aan Veilig Thuis	303
9.8	Tussenconclusie	308
9.9	Conclusie	309
10	CONCLUSIE	311
10.1	Onderzoeksvragen, bevindingen en antwoorden	311
10.2	De arts is bevraagd: voorstel voor een stappenplan	313
10.3	Zorgplicht, zwijgen en spreken: één toetsingskader	318
	SUMMARY	323
	LITERATUURLIJST	329
	INTERNATIONALE WET- EN REGELGEVING	345
	PARLEMENTAIRE STUKKEN	347
	KAMERSTUKKEN	349
	RECHTSPRAAK	351
	CURRICULUM VITAE	361

Lijst van afkortingen

AA	<i>Ars Aequi</i>
A-G	Advocaat-Generaal
AMHK	Advies- en Meldpunt Huiselijk geweld en Kindermishandeling
AMK	Advies- en Meldpunt Kindermishandeling
AMvB	Algemene Maatregel van Bestuur
Art.	Artikel
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
BW	Burgerlijk Wetboek
CBB	College van Beroep voor het Bedrijfsleven
CBP	College Bescherming Persoonsgegevens
CMT (1)	Centraal Medisch Tuchtcollege
CMT (2)	College van Medisch Toezicht
Concl.	Conclusie
CRvB	Centrale Raad van Beroep
CRC	Committee on the Rights of the Child
c.s.	cum suis
CTG	Centraal Tuchtcollege voor de Gezondheidszorg
Cvp	Conflict van plichten
c.q.	casu quo
DD	<i>Delikt en Delinkwent</i>
diss.	dissertatie
e.a.	en andere(n)
EB	<i>EB, tijdschrift voor Scheidingsrecht</i>
ECLI	European Case Law Identifier
e.d.	en dergelijke
EHRC	European Human Rights Cases
EHRM	Europees Hof voor de Rechten van de Mens
EPD	Elektronisch patiëntendossier
EU	Europese Unie
EVRM	Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens
FJR	<i>Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht</i>
FONA	Fouten, ongevallen, near-accidents
GC	General Comment
GGD	Gemeentelijke gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
GHOR	Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio
GJ	<i>Gezondheidszorg Jurisprudentie</i>
GS	Groene Serie

Gw	Grondwet
GZR	Gezondheidsrecht
HIV	Humaan immunodeficiëntievirus
HR	Hoge Raad
HvJ	Hof van Justitie
i.c.	in casu
IGZ	Inspectie voor de gezondheidszorg
i.o.v.	in opdracht van
IR	<i>Tijdschrift voor internetrecht</i>
IVBPR	Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten
IVRK	Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind
JA	<i>Jurisprudentie Aansprakelijkheid</i>
JBP	<i>Jurisprudentie Bescherming Persoonsgegevens</i>
JIN	<i>Jurisprudentie in Nederland</i>
JOL	<i>Jurisprudentie Online</i>
JPF	<i>Jurisprudentie Personen- en Familierecht</i>
JPG	<i>Journal Privacy Gezondheidszorg</i>
Jw	Jeugdwet
KAMG	Koepel Artsen Maatschappij en Gezondheid
KG	Kort Geding
KNMG	Koninklijke Nederlandsche Maatschappij ter bevordering der Geneeskunst
KNMG-meldcode	KNMG-meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld
KNO-arts	Keel-, Neus- en Oorarts
LHV	Landelijke Huisartsen Vereniging
LJN	Landelijk Jurisprudentie Nummer
LS&R	Life Sciences & Recht
LUMC	Leids Universitair Medisch Centrum
MC	<i>Medisch Contact</i>
MDO	Multidisciplinair Overleg
MIP	Meldingscommissie Incidenten Patiëntenzorg
m.nt.	met noot
m.m.	mutatis mutandis
MvT	Memorie van Toelichting
MT	Medisch Tuchtcollege
NIP	Nederlands Instituut van Psychologen
NFI	Nederlands Forensisch Instituut
NJ	<i>Nederlandse Jurisprudentie</i>
NJCM-Bulletin	<i>Bulletin van het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten</i>
NJB	<i>Nederlands Juristenblad</i>
NJF	<i>Nederlandse Jurisprudentie Feitenrechtspraak</i>
NJFS	<i>Nederlandse Jurisprudentie Feitenrechtspraak Strafzaken</i>
NJK	<i>Nederlandse Jurisprudentie Kort</i>
NJV	Nederlandse Juristen-Vereniging
NLR	Noyon/Langemeijer & Remmelink
NODO	Nader Onderzoek Doodsoorzaak
NODOK	Nader Onderzoek Doodsoorzaak van kinderen

NPM	Nationale Prevalentiestudie Mishandeling
nr.	nummer
<i>NTvG</i>	<i>Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde</i>
NZa	Nederlandse Zorgautoriteit
OM	Openbaar Ministerie
OTS	Ondertoezichtstelling
OvJ	Officier van Justitie
<i>P&I</i>	<i>Privacy & Informatie</i>
p.	pagina
par.	paragraaf
<i>PbEG</i>	<i>Publicatieblad Europese Gemeenschap</i>
<i>PbEU</i>	<i>Publicatieblad Europese Unie</i>
PFR	Personen- en Familierecht
<i>Prg.</i>	<i>Praktijkgids</i>
q.q.	qualitate qua
Rb.	Rechtbank
r.-c.	rechter-commissaris
Red.	Redactie
RES	Resolution
<i>RMThemis</i>	<i>Rechtsgeleerd Magazijn Themis</i>
r.o.	Rechtsoverweging
RSJ	Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming
RTG	Regionaal Tuchtcollege voor de Gezondheidszorg
Rv	Rechtsvordering
RvdK	Raad voor de Kinderbescherming
<i>RvdW</i>	<i>Rechtspraak van de Week</i>
RvS	Raad van State
RW	Rechtskundig Weekblad
SEH	Spoedeisende Hulp
SOA	Seksueel Overdraagbare Aandoening
Sr	(Wetboek van) Strafrecht
<i>S&S</i>	<i>Schip en Schade</i>
<i>Stcrt.</i>	<i>Staatscourant</i>
<i>Stb.</i>	<i>Staatsblad</i>
StGB	Strafgesetzbuch
StPO	Strafprozeßordnung
Sv	Strafvordering
TBS	Ter beschikking stelling
<i>TBS&H</i>	<i>Tijdschrift voor Bijzonder Strafrecht en Handhaving</i>
<i>T&C</i>	<i>Tekst & Commentaar</i>
<i>TLP</i>	<i>Tijdschrift Letselschade in Praktijk</i>
<i>TvGR</i>	<i>Tijdschrift voor Gezondheidsrecht</i>
<i>TvPr</i>	<i>Tijdschrift voor Privaatrecht</i>
UAVG	Uitvoeringswet Algemene Verordening Gegevensbescherming
UN	United Nations
UN Doc	United Nations Document
UU	Universiteit van Utrecht
UVRM	Universele Verklaring van de Rechten van de Mens

vgl.	vergelijk
V-N	<i>Vakstudie Nieuws</i>
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
Vir	Verwijsindex risicojongeren
VOTS	Voorlopige Ondertoezichtstelling
VR	Verkeersrecht
VS	Verenigde Staten
VSNU	Vereniging van Samenwerkende Universiteiten
VT	Veilig Thuis
VUmc	Vrije Universiteit medisch centrum
VVAK	Vereniging Vertrouwensartsen Kindermishandeling
VWS	Volksgesondheid, Welzijn en Sport
Wbp	Wet bescherming persoonsgegevens
Wcz	Wet cliëntenrechten zorg
Wet Big	Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg
Wet BOPZ	Wet bijzondere opnemings psychiatrische ziekenhuizen
Wet Suwi	Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen
Wet verplichte meldcode	Wet verplichte meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld
Besluit verplichte meldcode	Besluit verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling
Wgbo	Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst
WHO	World Health Organization
WHW	Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek
Wjvh	Wet op de jeugdhulpverlening
Wjz	Wet op de Jeugdzorg
Wkkgz	Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg
Wlb	Wet op de lijkbezorging
Wbp	Wet bescherming publieke gezondheid
Wmk	Wet medische keuringen
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
WODC	Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum
Wpg	Wet publieke gezondheid
WPNR	<i>Weekblad voor Privaatrecht, Notariaat en Registratie</i>
Wubhv	Wet uitbreiding bestuurlijke handhaving volksgezondheidswetgeving
WvSv	Wetboek van Strafvordering
ZPO	Zivilprozeßordnung